

«ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛ ΜΙΝΑ ΣΤΙΣ ΠΙΘΗΚΟΥΣΣΕΣ»

ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΜΕ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥΣ ΕΥΒΟΕΙΣ

Ευβοϊκός σκύφος με κρεμαστά ημικύκλια από το Λευκαντί (9ος αι./ Μουσ. Ερέτριας). Παραδείγματα του συγκεκριμένου τύπου αγγείου έχουν βρεθεί σε πολλές θέσεις της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο ελληνικός κόσμος του 10ου και του 9ου αιώνα π.Χ. παρέχει την εντύπωση ενός κόσμου με περιορισμένους ορίζοντες. Κατά τον 8ο αιώνα π.Χ. ωστόσο, εγκαταλείφθηκε αυτή η απομόνωση. Ελληνικά πλοία διέσχισαν τη Μεσόγειο και εγκατέστησαν εμπορικούς σταθμούς στην Αλ Μίνα στις εκβολές του Ορόντη στη βόρεια Συρία, όπως πολύ προγενέστερα είχαν πράξει στη Ρας-Σάμρα οι Μυκηναίοι. Ο ανασκαφέας της Αλ Μίνα, Sir Leonard Woolley, εντόπισε στο σημείο αυτό σημαντική ποσότητα ελληνικής κεραμικής, χρονολογούμενης ήδη από τα πρώτα στάδια ζωής της πόλης.

Αυτά που επιθυμούσαν περισσότερο απ' όλα να αποκτήσουν στην Αλ Μίνα οι Ευβοείς ήταν τα μέταλλα, κυρίως τον σίδηρο και τον χαλκό. Η ίδρυση της Αλ Μίνα τους προσέφερε μια πρόσφορη οδό προς τις αυτοκρατορίες οι οποίες εκτεινονταν στο

εσωτερικό της Ασίας. Οι αρχαιολόγοι υποθέτουν ότι, ήδη από τον 10ο αιώνα π.Χ. και ύστερα, οι Ευβοείς, με κυρίαρχο τον οικισμό στο Λευκαντί, συμμετείχαν σε μια «ναυτική ομοσπονδία», που εκτεινόταν από τη Θεσσαλία έως τις βόρειες Κυκλάδες.

Το ότι η Ιταλία απέκτησε όλα τα θαυμάσια «δώρα» από τον ελληνικό πολιτισμό και ότι μπόρεσε να τα μεταδώσει πέρα από τις Άλπεις, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις δραστηριότητες των ανώνυμων Ευβοέων σκαπανέων που κατευθύνθηκαν προς τη Δύση και πριν από τα μέσα του 8ου αιώνα π.Χ. επέλεξαν ένα νησάκι ως βάση για τις δραστηριότητές τους, οι οποίες έμελλε να επηρεάσουν αποφασιστικά τους αυτόχθονες λαούς της Ιταλικής χερσονήσου. Οι Πιθηκούσσεσ (πάνω στο νησί Ισκια της Ιταλίας) ήταν η πρώτη

ελληνική βάση που δημιουργήθηκε στη Δύση. Φαίνεται πιθανό, ότι υπήρξε αποικία των κατοίκων του Λευκαντί στην Εύβοια, πριν αυτό ερημοθεί προς τα τέλη του 700 π.Χ. περίπου. Σκοπός της ίδρυσης της αποικίας ήταν, όπως προκύπτει από τα ευρήματα των ανασκαφών, ο έλεγχος των μεταλλουργικών κέντρων της Ετρουρίας. Ο εμπορικός δρόμος Ελλάδας - Δύσης διασφαλίστηκε με την ίδρυση των Πιθηκουσών και της Κύμης καθώς και με τον έλεγχο των Στενών της Μεσσηνίας.

Ο Αηλάντιος Πόλεμος (8ος αιώνας π.Χ.) ανάμεσα στη Χαλκίδα και στην Ερέτρια, για την κατοχή του πλούσιου ομώνυμου πεδίου, καθώς και ο παρατεταμένος ανταγωνισμός των δύο ευβοϊκών πόλεων σήμαναν την παρακμή της Εύβοιας. Μετά το τέλος του

8ου αιώνα π.Χ. έμελλε σε άλλους Έλληνες να οικοδομήσουν τον πολιτισμό τους πάνω στα θεμέλια των Ευβοέων στη Δύση. Το σημαντικότερο πάντως εγχείρημα των Ευβοέων, όπως προκύπτει από τα αρχαιολογικά ευρήματα, ήταν το άνοιγμα της Ελλάδας προς τον εξωτερικό κόσμο, κατά τον 9ο και τον 8ο π.Χ. αιώνα. Οι Ευβοείς της Αλ Μίνα και των Πιθηκουσών ανέλαβαν τον ρόλο του συνδυετικού κρίκου ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση. Προκειμένου να φανεί η σημασία αυτού του ιστορικού συμβάντος, είναι αρκετό να λεχθεί ότι γύρω στο 700 π.Χ. εμφανίστηκε στην Ετρουρία η γραφή, σε ένα αλφάβητο προερχόμενο από το χαλκιδικό των Πιθηκουσών και της Κύμης. Αυτό επρόκειτο να αποτελέσει το λατινικό αλφάβητο, το οποίο αργότερα υιοθετήθηκε από τους ευρωπαϊκούς λαούς.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Δ/ντής Σύνταξης
Αρχαιολόγος

Υστερογεωμετρικός κρατήρας από τις Πιθηκούσσεσ (νεκρόπολη του San Montano) με ζωγραφική παράσταση σκηνής ναυαγίου. Πρόκειται για το αρχαιότερο δείγμα ζωγραφικής παράστασης σε αγγείο που βρέθηκε στην Ιταλία.